

Nr 119

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 112—115 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1961) föreslagit riksdagen att anvisa vissa anslag till försöksverksamhet m. m.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft vissa i det följande redovisade motioner.

Sedermera har Kungl. Maj:t i skrivelse nr 38, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 januari 1961, lämnat riksdagen en redogörelse för försöksverksamheten med nioårig enhetsskola under läsåret 1959/60 m. m.

1:o) **Redogörelse för försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m.** I skrivelsen nr 38 lämnar departementschefen en översikt rörande försöksverksamhetens gång läsåret 1959/60. Först redovisas försöksverksamheten med enhetsskola (s. 2—14), sedan försöksverksamheten vid högre skolor (s. 14 och 15) och slutligen det skolpsykologiska arbetet (s. 15—17). Därefter har departementschefen kort kommenterat några drag i utvecklingen (s. 17—21).

Utskottet får med anledning av den lämnade redogörelsen anföra följande.

Försöksverksamhetens snabba expansion — något som utskottet i och för sig finner glädjande — har medfört svårigheter beträffande både lokaler och lärare.

Vad angår bristen på skollokaler får utskottet erinra om att utskottet vid sin behandling av anslaget Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid det allmänna skolväsendet (utl. 1961: 93, punkt 1) understrukt angelägenheten av att under de närmaste åren skolbyggnadsproduktionen finge sådan omfattning, att tidsschemat för enhetsskolans genomförande icke komme att förskjutas av lokalbrist.

Av skolöverstyrelsens rapport framgår bland annat, att endast 42 procent av de lärare som läsåret 1959/60 undervisade i läroämnena på försökskolans högstadium hade formell kompetens för undervisning på detta stadium. Jämfört med föregående läsår hade andelen behöriga lärare minskat med 4 procent. Departementschefen har i detta sammanhang erinrat om tillkallandet av 1960 års lärarutbildningssakkunniga, vilka bland annat har att skyndsamt framlägga förslag om lämpliga anordningar för att öka möjligheterna till praktisk lärarutbildning.

Utskottet har med oro uppmärksammat utvecklingen beträffande högstadiets ämneslärare. Det är utskottets förhoppning, att det skall visa sig möjligt att vidtaga sådana åtgärder, att andelen lärare med behörighet för undervisning på högstadiet icke undergår ytterligare minskning utan att i stället en ökning av deras andel kommer till stånd.

Utskottet vill även — med anledning av skolöverstyrelsens redovisning av det skolpsykologiska arbetet — framhålla vikten av att skolpsykologorganisationen utbygges, så att de olika kommunerna kan få tillgång till erforderlig skolpsykologisk expertis.

Försöken med korrespondensundervisning på enhetsskolans högstadium är enligt utskottets mening av mycket stort intresse med tanke på de stora delar av vårt land, där man har svårt att få kompetenta ämneslärare. En viktig uppgift för korrespondensinstitutet torde här vara att framställa kurser, som är direkt avsedda för användning i skolarbetet.

Övergången från 9g till fackgymnasier synes efter utgången av läsåret 1959/60 ha varit avsevärt mycket livligare än vad tidigare varit fallet (3,8 procent av antalet elever mot 0,2—0,5 procent under senaste femårsperiod). Utskottet finner denna företeelse glädjande och hyser förhoppningen, att det genom yrkesvägledning och yrkesorientering skall finnas möjlighet att ytterligare öka den andel av antalet 9g-elever, som övergår till fackgymnasier.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

2:o) **Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 112, s. 177—183 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1961) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 040 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär dels ändrad anslagsrubrik, dels en höjning av anslaget med 40 000 kronor jämfört med innevarande budgetår. Då kostnaderna för korrespondensgymnasier, cirka 400 000 kronor, överflyttas till

anslaget Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m. och 60 000 kronor av medlen till kursverksamhet för enhetsskolans lärare hänföres till anslaget Lärares fortbildning m. m., innebär Kungl. Maj:ts förslag en reell ökning av medelstillgången med i runt tal 500 000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad departementschefen anfört och förordat, tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer,

att riksdagen må till *Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 040 000 kronor.

3:o) **Utformningen av morgonsamlingarna inom enhetsskolan.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ringaby* och *Eskilsson* (I: 129) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II: 155), har hemställts att riksdagen måtte uttala att vid den slutliga planeringen av enhetsskolan följande önskemål blir tillgodosedda: 1. att metodiska anvisningar för morgonsamling införs i huvudsaklig överensstämmelse med skolöverstyrelsens anvisningar för undervisning och fostran på skolans högre stadier och dess motsvarande metodiska anvisningar i undervisningsplanen för rikets folkskolor 1955, 2. att de anvisningar för tidsuppgifter för morgonsamling som ingår i undervisningsplanen för rikets folkskolor jämväl får ingå i anvisningarna för enhetsskolan, samt 3. att bestämmelser införs om vem som bär ansvar för och vem som skall leda morgonsamling såväl när den är gemensam som när den genomförs klassvis.

Beträffande motiveringen för de gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen II: 155.

Utskottet vill med anledning av vad i motionerna I: 129 och II: 155 anförts erinra om att de allmänna bestämmelser, bland annat rörande morgonsamlingen, som finnes intagna i gällande folkskolestadga och i undervisningsplanen för rikets folkskolor, också gäller för försöksskolan.

Då 1957 års skolberedning vid fullgörandet av sitt uppdrag också kommer att behandla frågan om morgonsamlingens innehåll och organisation, synes förevarande motioner icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hemställer förty,

att motionerna I: 129 och II: 155 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o) **Enhetsskolans nionde klass.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* (I: 224) och den andra inom andra kammaren av herrar *Fälldin* och *Larsson* i Norderön (II: 292), har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en sådan utformning av enhetsskolans nionde klass m. m., som i motionen förordats, måtte prövas inom skolberedningen.

Beträffande motiveringen till det gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 224.

Utskottet. De i motionerna I: 224 och II: 292 berörda frågorna om utformningen av enhetsskolans nionde klass hör till det komplex av spörsmål som för närvarande är föremål för prövning av 1957 års skolberedning. Vid sådant förhållande anser utskottet, att de ifrågavarande motionerna icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hemställer alltså,

att motionerna I: 224 och II: 292 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o) **Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113, s. 183—186), vilket innebär en anslagshöjning med 70 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	740 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	269 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	246 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 000

Summa kronor 1 281 000

b) till *Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 281 000 kronor.

6:o) **Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 186), vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

7:o) **Yrkespedagogisk reformverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, s. 187), vilket innebär dels ändrad anslagsrubrik, dels ock en anslagshöjning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Stockholm den 16 maj 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 120.
